

Deklaracja państwa uznana za pomoc publiczną w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE

Glosa do wyroku TSUE w sprawach połączonych
C-399/10 P i C-401/10 P *Bouygues i Bouygues Télécom* przeciwko Komisji

I. Wstęp

Przedmiotem niniejszej glosy jest wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: **TSUE**) z dnia 19 marca 2013 r. w sprawach połączonych *Bouygues* przeciwko *Komisji* (dalej: **Wyrok**). W powyższym Wyroku, TSUE uznał publiczną deklarację udzielenia przez państwo francuskie wsparcia finansowego spółce France Télécom SA (dalej: **France Télécom** lub **Spółka**), które *de facto* nigdy nie zostało wypłacone, za pomoc publiczną w rozumieniu art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej: **TFUE**). TSUE w omawianym Wyroku uchyla wyrok Sądu Pierwszej Instancji, w którym to Sąd nie uznał podjętych przez państwo francuskie interwencji za pomoc publiczną; TSUE potwierdza przy tym trzy zasadnicze kwestie związane z interpretacją przesłanek niezbędnych do wykazania istnienia pomocy publicznej na gruncie prawa unijnego.

Po pierwsze, TSUE wskazuje, że interwencje państwa powinny być definiowane na podstawie ich skutków. Zatem, aby wykazać, że przedsiębiorcy została przyznana korzyść nie jest konieczne, aby we wszystkich przypadkach miało miejsce przeniesienie zasobów państwowych. Po drugie, zdaniem TSUE interwencje państwa przybierają różne formy, dlatego nie można wykluczyć, że szereg kolejnych interwencji będzie stanowić jedną interwencję w celu zastosowania art. 107 ust. 1 TFUE. Ponadto, TSUE podkreśla, że wysokość przyznanej korzyści nie musi odpowiadać wysokości uszczuplenia bądź ryzyka uszczuplenia zasobów państwowych, jak również, że charakter zaangażowanych zasobów państwowych nie musi być tożsamy z pozyskanymi przez przedsiębiorstwo korzyściami.

II. Stan faktyczny

Operator oraz dostawca sieci i usług telekomunikacyjnych – spółka France Télécom została utworzona w 1991 r. zgodnie z prawem francuskim. Po sześciu latach Spółka została przekształcona w spółkę akcyjną, natomiast od września 1997 r. France Télécom jest notowana na giełdzie. W 2002 r. udział państwa francuskiego w kapitale Spółki wynosił 56,45%, natomiast jej zadłużenie za rok finansowy 2001 sięgnęło 63,5 mld euro ze stratą wynoszącą około 8,3 mld euro¹. W czerwcu 2002 r. krótko- i długoterminowe noty kredytowe France Télécom zostały obniżone przez agencje ratingowe do ostatniej pozycji pewnego poziomu inwestycyjnego, równoległe znacząco spadł także kurs akcji Spółki².

¹ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 19.03.2013 r. w sprawach połączonych C-399/10 P oraz C-401/10 P *Bouygues i inni v. Komisja*, pkt. 2, 3.

² *Ibidem*, pkt. 4.

W związku z sytuacją finansową Spółki, w dniu 12 lipca 2002 r., francuski minister gospodarki, finansów i przemysłu (ministre de l'Économie, des Finances et de l'Industrie) oświadczył w wywiadzie opublikowanym w dzienniku *Les Échos*, że państwo francuskie podejmie niezbędne kroki, jeżeli France Télécom będzie miała problemy z finansowaniem swojej działalności³. Tego samego dnia, agencja ratingowa utrzymała rating długoterminowych not kredytowych Spółki, obniżając je do ostatniej pozycji pewnego poziomu inwestycyjnego, wskazując, że poziom ten został zachowany jedynie ze względu na deklarację państwa francuskiego. Jak wykazała Komisja Europejska (dalej: **Komisja**) w toku prowadzonego postępowania, zapowiedź ministra spowodowała także niebagatelny wzrost wartości akcji i obligacji Spółki mieszczący się w wysokości 3,2%–9,7%⁴. W połowie września 2002 r. w kolejnym komunikacie prasowym opisującym sytuację finansową France Télécom, przedstawiciele władz francuskich oświadczyli, że państwo francuskie przyczyni się do zasilenia środków własnych zagrożonej spółki i podejmie w razie konieczności działania pozwalające France Télécom na uniknięcie wszelkich problemów z finansowaniem swojej działalności. W dniu, w którym ukazał się komunikat, w związku z dokonaną przez władze francuskie zapowiedzią, agencja ratingowa określiła perspektywę długu Spółki jako stabilną⁵. Po przyjęciu dymisji prezesa-dyrektora generalnego Spółki, w dniu 4 grudnia 2002 r. w czasie posiedzenia rady nadzorczej, nowe kierownictwo przedstawiło plan działania mający na celu zrównoważenie bilansu France Télécom poprzez zasilenie środków własnych sumą 15 mld euro, z czego proporcjonalnie do udziałów – 9 mld euro pożyczki miało zostać udzielone bezpośrednio przez państwo francuskie⁶. W dniach 11 i 12 grudnia 2002 r. Spółka ogłosiła emisję obligacji na łączną kwotę 2.9 mld euro; dzięki czemu była w stanie w styczniu zaciągnąć pożyczki w formie emisji obligacyjnych, które nie miały pokrycia w postaci zabezpieczenia lub gwarancji państwowej. W międzyczasie, został sporządzony projekt umowy pożyczki akcjonariusza, polegający na przeniesieniu całego udziału państwa francuskiego z France Télécom na rzecz państwowego przedsiębiorstwa przemysłowo-handlowego ERAP, które miałyby zadłużyć się na rynkach finansowych w celu zasilenia środków własnych France Télécom. Projekt umowy, choć przyjęty przez ERAP, nie został jednak podpisany przez France Télécom i oferta pożyczki akcjonariuszy nie została ostatecznie wykonana⁷.

W przedmiotowej sprawie, decyzją z dnia 2 sierpnia 2004 r. Komisja uznała, że pożyczka akcjonariusza na rzecz France Télécom udzielona przez państwo francuskie w grudniu 2002 r. w formie linii kredytowej w wysokości 9 mld euro, osadzona w kontekście deklaracji od lipca 2002 r., stanowi pomoc państwa niezgodną z zasadami wspólnego rynku. Niemniej jednak, zgodnie z decyzją, pomoc ta nie może stanowić przedmiotu windykacji⁸. W wydanej decyzji Komisja stwierdziła, że zapowiedź udziału państwa w rekapitalizacji Spółki stanowiła korzyść na rzecz France Télécom, gdyż umożliwiła jej zwiększenie środków finansowych, a także zapewniła jej miano wypłacalnego gracza na rynku. Chociaż umowa pożyczki nigdy nie została podpisana, stworzenie wrażenia dla

³ Ibidem, pkt. 5.

⁴ Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 2.08.2004 r. nr C13a/2003 dotycząca pomocy państwa wdrożonej przez Francję na rzecz France Télécom (notyfikowana jako dokument nr C(2004)3060); pkt 221.

⁵ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 19.03.2013 r. w spawach połączonych C-399/10 P oraz C-401/10 P *Bouygues i inni v. Komisja*, pkt. 6, 9 oraz 10.

⁶ Ibidem, pkt. 7, 11, 12 oraz 13.

⁷ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 19.03.2013 r. w spawach połączonych C-399/10 P oraz C-401/10 P *Bouygues v. Komisja*, pkt. 14, 16 oraz 17.

⁸ Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 2 sierpnia 2004 r. nr C13a/2003 dotycząca pomocy państwa wdrożonej przez Francję na rzecz France Télécom (notyfikowana jako dokument nr C(2004)3060); art. 1 oraz art. 2.

rynku pojawienia się prawdopodobieństwa otrzymania tego rodzaju wsparcia mogło przedstawić sytuację finansową Spółki jako bardziej stabilną⁹. Ponadto, Komisja powołała się na jednolite orzecznictwo, zgodnie z którym nie ma konieczności, aby we wszystkich przypadkach dochodziło do transferu zasobów państwowych w celu wykazania, że korzyść przyznana jednemu lub więcej przedsiębiorstwom stanowi pomoc państwa¹⁰.

Odwołanie od decyzji Komisji zostało złożone zarówno przez konkurenta France Télécom – przedsiębiorstwo Bouygues, które stanęło na stanowisku, że również deklaracja z dnia 12 lipca 2002 r. stanowiła niezgodnie przyznaną pomoc, a także, że przyznana pomoc powinna podlegać windykacji; oraz przez Republikę Francji i France Télécom, których zdaniem deklaracja pożyczki nie stanowiła pomocy państwa.

III. Przedbieg postępowania sądowego

1. Sąd Pierwszej Instancji

Sąd Pierwszej Instancji w wydanym 21 maja 2010 r. wyroku stwierdził nieważność wydanej przez Komisję decyzji¹¹. Zdaniem Sądu Pierwszej Instancji, pomimo że Komisja wykazała w wystarczający sposób, iż oświadczenia złożone od lipca 2002 r. i dokonana w dniu 4 grudnia 2002 r. zapowiedź pożyczki akcjonariusza przysporzyły France Télécom korzyści¹², należy uznać, że oświadczenia te nie wiązały się z zaangażowaniem zasobów państwowych¹³, ponieważ nie prowadziły do uszczuplenia budżetu państwowego lub wystąpienia wystarczającego gospodarczego ryzyka uszczuplenia tegoż budżetu¹⁴.

2. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

W analizowanym w niniejszej glosie Wyroku z dnia 19 marca 2013 r., TSUE rozpoznał odwołanie od wyroku Sądu Pierwszej Instancji. W pierwszej kolejności TSUE podkreślił, iż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem¹⁵ nie jest konieczne wykazywanie we wszystkich przypadkach, iż miało miejsce przeniesienie zasobów państwowych, żeby można było uznać korzyść przyznaną przedsiębiorstwu za pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE¹⁶. Zdaniem TSUE, za pomoc uznaje się w szczególności interwencje, które w różnych formach odciążają budżet przedsiębiorstwa, przyjmując przy tym, że art. 107 ust. 1 TFUE nie wprowadza rozróżnienia pomiędzy interwencjami państwowymi w zależności od ich przyczyn lub celów, ale definiuje interwencje te na podstawie ich skutków¹⁷. Zgodnie z Wyrokiem i przywołanym w nim orzecznictwem, ponieważ interwencje państwa przybierają różne formy i powinny być analizowane na podstawie skutków, nie można wykluczyć, że szereg kolejnych interwencji – dokonanie w dniu 4 grudnia 2002 r. zapowiedzi bądź oferty pożyczki akcjonariusza – stanowiły jedną interwencję w celu zastosowania

⁹ Ibidem, pkt 194.

¹⁰ Ibidem, pkt 195.

¹¹ Orzeczenie Sądu (trzecia izba w składzie powiększonym) Pierwszej Instancji z dnia 21.05.2010 r. w sprawach połączonych T-425/04, T-444/04, T-450/04 i T-456/04 *Francja i inni v. Komisja*.

¹² Ibidem, pkt. 259.

¹³ Ibidem, 289.

¹⁴ Ibidem, pkt. 309.

¹⁵ Por. wyrok z dnia 15.03.1994 r. w sprawie C-387/92 *Banco Exterior de Espana*, Rec. s. I-877, pkt 14; wyrok z dnia 19.05.1999 r. w sprawie C-6/97 *Wochy v. Komisja*, Rec. s. I-2981, pkt 16; wyrok z dnia 16.05.2002 r. w sprawie C-482/99 *Francja v. Komisja*, Rec. s. I-4397, pkt 36.

¹⁶ Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 19.03.2013 r. w sprawach połączonych C-399/10P i C-401/10P *Bouygues i inni v. Komisja*, Rec. s. I-0000, pkt 100.

¹⁷ Por. wyrok z dnia 5.06.2012 r. w sprawie C-124/10P *Komisja v. EDF i inni*, pkt 77.

art. 107 ust. 1 TFUE¹⁸. Ponadto, TSUE stanął na stanowisku, że interwencje państwa mogące postawić konkretne przedsiębiorstwo w bardziej korzystnej sytuacji, które stwarzają ryzyko powstania w przyszłości dodatkowego obciążenia dla państwa, tak jak ma to miejsce w przypadku gwarancji państwa¹⁹, mogą obciążyć zasoby państwowe²⁰. W Wyroku TSUE potwierdził, że w celu stwierdzenia istnienia pomocy państwa należy wykazać dostatecznie bezpośredni związek między z jednej strony przyznaną korzyścią a z drugiej – uszczupleniem budżetu państwowego. Niemniej jednak, wysokość przyznanej korzyści nie musi odpowiadać wysokości uszczuplenia bądź ryzyka uszczuplenia zasobów państwowych, a także rodzaj przyznanej korzyści nie musi być tożsamy z przekazanymi zasobami państwowymi²¹.

W związku z powyższym, TSUE orzekł, że należy uchylić rozpatrywany wyrok, ponieważ Sąd Pierwszej Instancji naruszył prawo, przyznając pomoc państwa w ramach kontroli sprawowanej przez Komisję, a także poprzez ogólną analizę związków pomiędzy przyznaną korzyścią a zaangażowanymi zasobami państwowymi, opartą na błędnie przyjętych kryteriach²². Sprawa została skierowana do ponownego rozpatrzenia przez Sąd Pierwszej Instancji w zakresie zarzutów i żądań, co do których TSUE nie zajął stanowiska²³.

IV. Komentarz

W celu dokonania kwalifikacji środka pomocowego niezbędna jest analiza wielu czynników, między innymi kwestia selektywności przyznanej z zasobów państwowych korzyści, wpływu na konkurencję czy też wpływu środka na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi.

W analizowanym Wyroku, TSUE dokonuje interpretacji pozostałych przesłanek art. 107 ust. 1 TFUE, a mianowicie kwestii związku pomiędzy przyznaną pomocą i zasobami państwowymi a także formy, jaką owa pomoc może przybrać.

W omawianym Wyroku TSUE porusza wyjątkowo istotną kwestię, a mianowicie staje na stanowisku, że pomoc w rozumieniu art. 107 TFUE, przyznana przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, odnosi się również do pomocy, która została przyznana bez konieczności przeniesienia *de facto* w stricte formalnym rozumieniu zasobów państwowych, mając na względzie wyłącznie skutki podjętej przez państwo interwencji. TSUE nie podzielił stanowiska Sądu Pierwszej Instancji, który wskazał, że Komisja nie zdołała wykazać jakoby pomoc przyznana została przy użyciu zasobów państwowych, zważywszy na fakt, że francuskie deklaracje były otwarte, nieprecyzyjne i warunkowe, a zatem nie były prawnie wiążące²⁴.

TSUE, podobnie jak Komisja, stwierdza, że chociaż umowa pożyczki nie została nigdy podpisana, stworzenie wrażenia dla rynku pojawienia się prawdopodobieństwa otrzymania tego rodzaju wsparcia mogło przysporzyć France Télécom korzyści. Szczególnie korzyść ta mogła wiązać się z faktem, że rynek odebrał sytuację finansową France Télécom jako bardziej stabilną,

¹⁸ Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 19.03.2013 r. w sprawach połączonych C-399/10P i C-401/10P *Bouygues i inni v. Komisja*, Rec. s. I-0000, pkt 103–105.

¹⁹ Por. wyrok z dnia 8.12.2011 r. w sprawie C-275/10 *Residex Capital IV*, Rec. s. I-13043, pkt 39–42.

²⁰ Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 19.03.2013 r. w sprawach połączonych C-399/10P i C-401/10P *Bouygues i inni v. Komisja*, Rec. s. I-0000, pkt 106–107.

²¹ *Ibidem*, pkt 109–110.

²² *Ibidem*, pkt 111–114.

²³ *Ibidem*, pkt 142.

²⁴ Orzeczenie Sądu (trzecia izba w składzie powiększonym) Pierwszej Instancji z dnia 21.05.2010 r. w sprawach połączonych T-425/04, T-444/04, T-450/04 i T-456/04 *Francja i inni v. Komisja*, pkt. 288–289.

co mogło mieć wpływ na warunki udzielanych jej kredytów²⁵. Pomimo że umowa nie została nigdy podpisana przez obie strony, parafowana i podpisana przez ERAP mogła zostać przez France Télécom podpisana w każdej chwili, co wiązałoby się z prawem do natychmiastowego przelania na jej rzecz kwoty 9 mld euro.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, TFUE nie rozróżnia interwencji państwa w zależności od ich przyczyn lub celów, lecz definiuje je odpowiednio do uzyskanych skutków²⁶. Pojęcie pomocy może przybierać wszelakie formy, które w sposób bezpośredni i pośredni mogą sprzyjać przedsiębiorcy i tym samym, nawet czysto hipotetycznie, stanowić zagrożenie dla wyważonej konkurencji²⁷. Interwencje państwa, występujące w różnych formach, które zmniejszają obciążenie budżetu przedsiębiorstwa mają ten sam charakter i wywołują takie same skutki, jak pomoc, która *sensu stricto* wiąże się z przeniesieniem zasobów państwowych²⁸.

Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na fakt, że deklaracje wywarły wyraźny wpływ na sytuację rynkową przedsiębiorcy, przysparzając mu tym samym w konsekwencji korzyści. Komisja wykazała także w toku postępowania, że tego rodzaju publiczne oświadczenia były równoznaczne z gwarancją państwa z prawnego punktu widzenia, a także, że zaangażowałyby reputację państwa w powiązaniu z kosztami ekonomicznymi w razie niedotrzymania zobowiązania. Elementy te ujęte w całości mogły zatem być postrzegane jako okoliczności stwarzające rzeczywiste ryzyko narażenia zasobów państwowych.

Kolejnym istotnym elementem omawianego Wyroku jest przyjęcie przez TSUE stanowiska, że możliwe jest, aby szereg kolejnych interwencji – tak jak w omawianej sprawie – dokonane za powiadzi oraz oferta pożyczki akcjonariusza – stanowiły jedną interwencję w celu zastosowania art. 107 ust. 1 TFUE. Jak wskazał TSUE, interwencje państwa przybierają różne formy i powinny być analizowane na podstawie swoich skutków. Istnieje zatem ryzyko, że pojedyncze zdarzenia lub deklaracje, które odrębnie nie wchodziłyby w zakres stosowania art. 107 TFUE zostaną uznane za jedną interwencję, która może kwalifikować się jako pomoc państwa. Podobnie, Komisja w toku przeprowadzonego postępowania uznała, że deklaracje państwa francuskiego, jako całość, stanowiły publicznie głoszoną intencję państwa, zgodnie z którą państwo podejmie niezbędne kroki w celu rozwiązania trudnej sytuacji finansowej Spółki²⁹. Pogląd ten podzielił TSUE, stwierdzając, że niemożliwe jest rozdzielenie kolejnych interwencji mających ścisły związek ze względu na swoją chronologię, cel oraz sytuację danego przedsiębiorstwa³⁰.

TSUE w omawianym Wyroku porusza także kwestię dostatecznego związku pomiędzy z jednej strony – korzyścią przyznaną beneficjentowi a z drugiej – uszczupleniem budżetu państwowego bądź wystąpieniem wystarczającego ryzyka wystąpienia takiego obciążenia. TSUE wskazuje bowiem, że, wbrew temu co orzekł Sąd Pierwszej Instancji, nie jest konieczne, aby uszczuplenie budżetu państwowego bądź ryzyko uszczuplenia tego budżetu było równoważne z uzyskaną

²⁵ Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 2.08.2004 r. nr C13a/2003 dotycząca pomocy państwa wdrożonej przez Francję na rzecz France Télécom (notyfikowana jako dokument nr C(2004)3060); pkt 194.

²⁶ Zob. wyrok Trybunału z dnia 17.06.1999 r. w sprawie C-75/97 *Belgia v. Komisja*, pkt 25.

²⁷ Zob. wyrok Trybunału z dnia 15.07.1964 r. w sprawie 6/64 *Costa v. E.N.E.L.*

²⁸ Zob. wyrok Trybunału z dnia 13.06.2000 r. w sprawach połączonych T-204/97 i T-270/97 *EPAC v. Komisja*.

²⁹ Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 2.08.2004 r. nr C13a/2003 dotycząca pomocy państwa wdrożonej przez Francję na rzecz France Télécom (notyfikowana jako dokument nr C(2004)3060); pkt 206.

³⁰ Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 19.03.2013 r. w sprawach połączonych C-399/10P i C-401/10P *Bouygues i inni v. Komisja*, Rec. s. I-0000, pkt 104 oraz pkt 130. Zob. podobnie: wyrok z dnia 24.04.1980 r. w sprawie 72/79 *Komisja v. Włochy*, pkt 24.

przez przedsiębiorstwo korzyścią lub aby zaangażowane w ten sposób zasoby państwowe miały taki sam charakter, jak pozyskana przez przedsiębiorstwo korzyść³¹.

Z uwagi na zakres postępowania TSUE nie zajął stanowiska w pozostałym zakresie postawionych zarzutów, które dotyczyły między innymi zastosowania przez Komisję kryterium prywatnego inwestora. Zatem, TSUE skierował sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd Pierwszej Instancji.

Test prywatnego inwestora jest instrumentem służącym do weryfikacji czy dane działanie państwa stanowi pomoc publiczną. Przeprowadzając test prywatnego inwestora należy ustalić czy wsparcie udzielane ze środków publicznych jest dokonywane na warunkach akceptowalnych również dla inwestora prywatnego, który będąc w sytuacji analogicznej – mając na względzie zwrot z zaangażowanego kapitału, poziom ryzyka towarzyszącego inwestycji i zakres zabezpieczeń – zachowałby się tak samo, jak podmiot publiczny. Jeżeli, dokonując analizy tego kryterium typowych zachowań rynkowych, ustalimy, że przyznana zapomoga od podmiotu publicznego została również udzielona od prywatnego inwestora, wtedy przyznana korzyść nie jest kwalifikowana jako pomoc publiczna³². Zdaniem Komisji, działania podjęte przez państwo francuskie począwszy od lipca 2002 r. z czysto ekonomicznego punktu widzenia naraziłyby prywatnego inwestora na utratę wiarygodności i reputacji, a z prawnego punktu widzenia – naraziłyby go począwszy od tej daty na ryzyko pozostawania w ciągłej gotowości do udzielenia finansowego wsparcia bez względu na zaistniałą w danym momencie sytuację. Ponadto, Komisja stanęła na stanowisku, że żaden inwestor z sektora prywatnego nie podjąłby podobnych kroków bez przeprowadzenia uprzednio audytu sytuacji finansowej danego przedsiębiorstwa³³. Powyższego poglądu nie podzielił Sąd Pierwszej Instancji, stwierdzając, że poszczególne deklaracje i działania państwa francuskiego nie spełniły łącznie przesłanek z art. 107 ust. 1 TFUE. Niemniej jednak, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem³⁴, test prywatnego inwestora nie może zostać przeprowadzony względem jednego konkretnego zdarzenia z pominięciem pozostałych zdarzeń bezpośrednio z nim powiązanych. Tym samym potwierdza się omówione powyżej stanowisko TSUE, a mianowicie, że jeżeli państwo podejmuje pojedyncze działania, z których każde analizowane osobno nie kwalifikowałoby się jako pomoc publiczna w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, istnieje możliwość, że analiza tych zdarzeń łącznie doprowadziłaby do wykazania istnienia owej pomocy.

V. Konkluzja

Pojęcie „pomocy” jest pojęciem obiektywnym, które nie uwzględnia formy prawnej, jaką przybiera działanie państwa, przywiązując znaczenie wyłącznie do skutków tej pomocy. W konsekwencji, interpretacja art. 107 TFUE, zamiast opierać się na kryteriach formalnych, jest tłumaczona celowością przepisów, które dążą do ochrony konkurencji. W celu interpretacji pojęcia „pomocy”, należy zatem zwrócić szczególną uwagę na koncepcję korzyści ekonomicznych, nie zwracając przy tym uwagi na wymogi formalne, a raczej na celowość powziętych przez państwo działań. W świetle omawianego Wyroku, wydaje się, że przesłanka art. 107 ust 1 wskazująca na

³¹ Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 19.03.2013 r. w sprawach połączonych C-399/10P i C-401/10P *Bouygues i inni v. Komisja*, Rec. s. I-0000, pkt 110.

³² Zob. wyrok Trybunału z dnia 5.06.2012 r. w sprawie C-124/10 P *Komisja v. EDF*, pkt 78.

³³ Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 2.08.2004 r. nr C13a/2003 dotycząca pomocy państwa wdrożonej przez Francję na rzecz France Télécom (notyfikowana jako dokument nr C(2004)3060); pkt 229.

³⁴ Zob. wyrok Sądu z dnia 15.09.1998 r. w sprawie T-11/95 BP *Chemicals v. Komisja*.

pomoc przyznana za pośrednictwem zasobów państwowych została niejako rozszerzona, obejmując obecnie pomoc przekazaną ze względu nie tylko na przyczynę lub cel, lecz także na swój skutek. Istotna w tym względzie wydaje się analiza ekonomiczna, która pozwoli Komisji w ramach przeprowadzanego postępowania wykazać pozyskaną przez przedsiębiorstwo z zasobów państwowych korzyści. Należy jednak zwrócić uwagę na trudności mogące wiązać się z tego typu analizami oraz na zawilość wiążącą się z procesem oceny przesłanek z art. 107 ust. 1 TFUE. Z omawianego Wyroku wynika zatem, że państwa członkowskie muszą rozważnie podejmować wszelkie działania, ponieważ nawet niewinna, z punktu widzenia niektórych przedstawicieli władz państwowych, deklaracja może okazać się pomocą publiczną w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE.

Co więcej, ze stanowiska TSUE wynika, że na pomoc państwa mogą składać się pojedyncze wielokrotne interwencje, które ostatecznie będą interpretowane całościowo jako pomoc państwa, która może okazać się zgodna bądź też nie z unijnym rynkiem wewnętrznym. Konkludując, jeżeli każda z rozpatrywanych sytuacji rozpatrywana osobno mogłaby nie wystarczyć do wykazania istnienia *de facto* pomocy państwa, to analiza tych sytuacji łącznie może wykazać istnienie owej pomocy.

Ponadto, uszczuplenie budżetu państwowego bądź ryzyko uszczuplenia tego budżetu nie musi być równoważne z uzyskaną przez przedsiębiorstwo korzyścią. Niemniej jednak TSUE nie eliminuje konieczności wykazania przez Komisję, że istnieje ryzyko obciążenia zasobów państwowych w celu wykazania istnienia pomocy publicznej. Zatem, sama „deklaracja pomocy” nie zostanie automatycznie zakwalifikowana jako pomoc w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, należy bowiem między innymi wykazać także, że deklaracja przedstawicieli państwowych jest wystarczająco jasna, precyzyjna i stanowcza, a co za tym idzie istnieje ryzyko obciążenia zasobów państwowych.

Aleksandra Kłoczko

doktorantka WPiA UW

e-mail: kloczko.aleksandra@gmail.com